

Diferents models de tisoires. La primera de l'esquerra era per a fer la grenxera als matxos. Molts esquiladors preferien, per ser més lleugera la primera de la dreta. Aquesta porta el didal posat.

mals més menuts i un poc pelats per les fregades de la vegetació més aspra de la muntanya, es feien 8 o 9 per hora.

Poc a poc passaven els dies. Els esquiladors de poble en poble, de mas en mas, anaven deixant a les ovelles sense els calorosos vestits, arribant ja cap a les zones més fresques de l'interior. Catí, Ares, Vilafranca o Morella; tots ells, pobles de gran tradició ramadera, tenien ramats més grans. Més de dues-centes ovelles podien trobar-se a moltes riberes d'aquesta zona interior. Entre els masos d'aquests termes hi havia molts que es portaven a mitges, és a dir, els pastors no eren els propietaris del mas i tot lo que replegaven ho tenien que repartir a parts iguals amb els amos. La llana no era una excepció i per lo tant, en acabar d'esquilar contaven els vellons, porció de llana que ix d'una ovella i que podia estar en 1 kg. de mitjana, i es partien. A vegades els esquiladors, al veure l'estretor que patien els masovers, els ajudaven separant part de la llana abans de plegar el velló. Aquesta llana la podien vendre els pastors pel seu conte i no calia repartir-la amb els amos. Abans que les fibres artificials envaïren el mercat, la llana era molt apreciada per a l'indústria tèxtil. Sovint eren els propis esquiladors els que feien de intermediaris entre els pastors i els que compraven la llana. Gran part era

enviada a les fàbriques de la part de Barcelona. També es quedava llana per aquestes terres per a fer matalàs i per a la confecció artesanal de mantes i altres peces tèxtils.

Les colles d'esquiladors de la zona no solien entrar a l'Aragó. En aplegar a Vilafranca, ja a les darreries del mes de juliol, s'acabava la campanya i a peu, se'n tornaven cap a casa, amb alguns diners a la bossa i ganes de tornar a veure a la família.

Hi havia que es dedicava de ple al ofici d'esquilar i durant la resta del any esquilava els burros i matxos. Solien portar els animals a un lloc i dia determinat, i allí acudia a esquilar. Els matxos s'esquilaven plantats, lligats a una estaca amb el ramal. L'animal que era aspre i no era suficient el ramal i la brida per a aguantar-lo, se li posava el torcedor. Consistia en dues barretes de fusta paral·leles que es posaven al morro de baix del matxo. Al cenyir les dues peces amb la corda que les unia, li feien mal i no es movia. Antigament s'utilitzaven les tisoires per a tot el cos. Podia costar més de dues hores fer un animal. Després de la guerra ja es feia pràcticament tot amb una màquina manual, i en poc més de mitja hora podia fer-se un matxo.

Sols algunes parts com la grenxera és el pèl de damunt del coll, també anomenat crinera, la cua o les potes es feien amb unes tisoires a postes. El pèl de la cua se'l solia quedar l'esquilador ja que el compraven per a fer raspalls de la

Eines de esquilar matxos. Es poden veure la bossa, dues màquines manuals, tisoires, rascador -també anomenat estriol- i el torcedor.

roba i brotxes. En alguns llocs, al filar, ajuntant aquest pèl amb la llana d'ovella obtenien un fil més resistent. La panxa sols es feia de tard en tard, ja que a on l'animal suava més era en la meitat superior. Els bons esquiladors feien unes mostres d'adorn en les anques o als costats dels animals. Per a fer-les utilitzaven les tisoires; amb elles apuraven més el pèl que havia deixat la màquina i d'aquesta manera quedava la senyal. Les marques duraven uns dos o tres mesos i després d'aquest temps ja es solia tornar a esquilar. La grenxera es feia de cada uns 15 o 20 dies. A vegades, en acabar el matxo, algun pro-

Més eines d'esquilar matxos. Tisoires, torcedor, rascador i bossa. Era convenient rascar o estriolar l'animal abans de començar per a llevar-li el fem que podia portar pegat de gitar-se a l'estable